

# BELEIDSKEUZEN

van het Plan 1976 – 1980 voor het  
Gewest Vlaanderen inclusief Vlaams-Brabant

VOORSTELLEN VAN DE REGERING

Uitgewerkt door de  
Afdelingen Vlaanderen en Brabant van het  
PLANBUREAU

## INLEIDING

### Algemene draagwijdte van het document

1. De wet van 15 juli 1970 houdende organisatie van de planning en economische decentralisatie bepaalt, dat de voorbereiding van het Plan voortaan in twee fases zal worden onderverdeeld : de beleidskeuzen van het Plan en daarna het eigenlijke Plan.

Die twee fases worden als volgt omschreven :

"Art.7 § 1. De algemene en de sectoriële directie van het Planbureau maken een inventaris op van de voornaamste keuzemogelijkheden die technisch verwezenlijkbaar zijn.

Deze mogelijkheden worden door de gewestelijke directie van het Plan, met de medewerking van de gewestelijke economische raden, vergeleken met de gewestelijke opties.

Het Planbureau stuurt het ontwerp vervolgens naar de regering, die het aan de Kamers toezendt met aanduiding van haar voorstellen. De adviezen van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, van de Nationale Arbeidsraad, van het Nationaal Comité voor Economische Expansie en van de gewestelijke economische raden worden erbij gevoegd.

De Kamers spreken zich uit over de in aanmerking te nemen opties.

Na raadpleging van de gewestelijke economische raden en van het Nationaal Comité voor Economische Expansie, wordt het wetsontwerp houdende definitieve goedkeuring van het opgestelde Plan ingediend vóór 1 november van het jaar dat het in toepassing brengen ervan voorafgaat. De besluiten van de in dit lid vermelde organen worden bij het wetsontwerp gevoegd. Dezelfde procedure wordt gevolgd voor de jaarlijkse aanpassingen ter gelegenheid van de bespreking van de economische begroting.

De Kamers keuren het Plan vóór 1 januari goed."

2. Het Planbureau heeft met toepassing van die bepalingen de "Optics van het Plan 1976-1980" voorbereid, een document dat door de vorige Regering op 24 januari 1974 voor advies werd overgezonden naar de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, de Nationale Arbeidsraad en de drie Gewestelijke Economische Raden.

Die verschillende Raden (met inbegrip van de Bedrijfsraden voor de sectorale aspecten) hebben gedurende meer dan 5 maanden een grondig onderzoek gewijd aan de door het Planbureau voorgelegde beleidskeuzen. Het bewijst het grote belang van het door de wetgever gewilde democratisch overleg over de fundamentele keuzen voor onze toekomst op middellange en lange termijn.

De door het Planbureau voorbereide documenten en de adviezen van de Raden worden, overeenkomstig de wet van 15 juli 1970, tegelijk met de Regeringsvoorstellen inzake de beleidskeuzen aan het Parlement overgezonden.

Deze beleidskeuzen van het plan 1976-1980 omvatten 4 delen :

Titel I. De algemene doelstellingen en de beleidsprioriteiten in het plan 1976-1980.

Titel II. De regionale beleidskeuzen

- Brabant (Brussel-Hoofdstad, Vlaams Brabant en Waals Brabant)
- Vlaanderen
- Wallonië.

Titel III. Beleid inzake economische ontwikkeling en bedrijfstaksgewijze prioriteiten.

Titel IV. Macro-economische vooruitzichten voor 1976-1980.

3. Door de "wet van 1 augustus 1974 tot oprichting van gewestelijke instellingen, in voorbereiding van de toepassing van artikel 107 quater van de Grondwet" kan de gewestraad, luidens artikel 4, "advies uitbrengen in de aangelegenheden waarin een verschillend gewestelijk beleid geheel of ten dele verantwoord is". In die geest wordt aan de Gewestraad voor Vlaanderen dat deel van de regionale beleidskeuzen (titel II) voorgelegd dat betrekking heeft op het gewest Vlaanderen en op Vlaams Brabant (als deel van de voorstellen voor Brabant).

VLAANDEREN

---

## DE FUNDAMENTELE BELEIDSLIJNEN

In de Europese Gemeenschap vormt het gewest Vlaanderen, samen met de omringende gebieden een dichtbevolkt, gunstig gelegen gebied met grote groeimogelijkheden.

Vergeleken met de omliggende gebieden vertoont Vlaanderen enkele duidelijke sociaal-economische kenmerken :

- een trage bevolkingsgroei;
- een regionaal inkomen en een groeitempo per hoofd dat vergelijkbaar is met dat van de andere E.G.-landen;
- een vrij zwakke economische structuur in talrijke subregio's zowel inzake sectorale opbouw als wat de dimensie van de ondernemingen betreft.

Tegen de achtergrond van deze algemene ontwikkelingskenmerken en overeenkomstig de algemene doelstellingen voor het plan 1976-80 kunnen volgende beleidslijnen worden vooropgesteld waarvoor de middelen zullen worden bepaald in het regionale plan voor Vlaanderen :

- 1) Het wegwerken van het werkgelegenheidstekort door :
  - een actief werkgelegenheidsbeleid;
  - een verbetering van de sectorale structuur;
  - een voortdurende aanpassing van de economische infrastructuur.
- 2) Een betere spreiding van de welvaart door het ruimtelijk oriënteren en spreiden van de economische activiteiten. De infrastructuurvoorzieningen moeten de maritieme positie van het gewest valoriseren en de economische activiteiten in het Vlaamse land ondersteunen.
- 3) Meer welzijn, door de ontwikkeling van de sociale gemeenschapsvoorzieningen, de verbetering van het woon-, werk-, en leefmilieu, een rechtvaardiger inkomensverdeling en een grotere solidariteit met de achtergebleven groepen.

Bij het opstellen van het plan zal voor wat het Vlaamse Gewest betreft bijzonder aandacht besteed worden aan de volgende punten :

- de noodzaak van een globale ruimtelijke ordening en de specifieke behoefte aan ruimte in het Vlaamse Gewest;
- de zorg om de leefbaarheid van de stedelijke centra;
- de overdreven concentratie in de hoofdstad;
- de bekommernis omtrent de demografische ontwikkeling;
- de onvermijdelijke groei van de tertiaire sector;
- met het oog op meer welzijn, een verschuiving van de bestedingen van hoofdzakelijk economische aard naar bestedingen van hoofdzakelijk sociale aard. De nadruk wordt hierbij gelegd op alternatieven zoals dienstverlening, thuisverzorging, aanmoediging van de door het particulier initiatief gedane investeringen. De welzijnszorg kan niet herleid worden tot het opdrijven van overheidsinvesteringen.

## Afdeling 1 - De ruimtelijke dimensie

bij afwezigheid van een nationaal plan en van streekplannen is het onontbeerlijk zo vlug mogelijk te komen tot een globaal ruimtelijk plan voor het geheel van het Vlaams Gewest.

Bij gebrek aan een dergelijk plan wordt de volgende structuur vooropgesteld voor het plan 1976-1980.

### A. Een hiërarchie van centra

De regionale planning is gericht op het harmonisch samenbrengen, in een niet-onbeperkte ruimte, van de woon-, werk-, transport-, verzorgende en recreatieve functies. Deze planologische benadering vereist het opstellen van een hiërarchie van centra en de afbakening van de subregio's die bij deze centra aansluiten. Deze centra en hun subregio's moeten het stramien vormen voor de planning van de economische infrastructuur, de sociaal-culturele en de administratieve voorzieningen.

#### 1. De centra van eerste orde.

De bestaande centra van eerste orde, namelijk Antwerpen en Gent, waarvan het eerste door zijn positie als metropool en wereldhaven een economische groei kent terwijl het tweede in zijn economische functie nog stimulansen nodig heeft, moeten ingeschakeld worden in een ruimtelijk systeem van interverweven stedelijke centra waarin Brugge, Kortrijk, Hasselt/Genk en Leuven een gelijkaardige rol toegewezen krijgen om de economische groei in het Vlaams Gewest te structureren. De uitbouw van deze groeipolen moet de ruggegraat vormen van de economische ontwikkeling in Vlaanderen.

#### 2. De centra van tweede orde.

Naast deze centra van eerste orde vormen een aantal groeikernen, door hun bestaande of te ontwikkelen groeikracht, secundaire steunpunten voor het daarrondliggend gebied.

Steden die deze rol reeds vervullen en daarin verder gestimuleerd moeten worden zijn : Oostende, Roeselare, Aalst, Sint-Niklaas, Turnhout en Mechelen.

Steden die in functie van het omringend gebied een polariserende en stimulerende rol kunnen vervullen zijn o.m. Oudenaarde (het Zuiden van Oost-Vlaanderen), Dendermonde, Eeklo, Diest en Aarschot (Hageland), Vilvoorde, Halle, Tongeren (Zuid-Limburg), Sint-Truiden, Overpelt-Neerpelt (Noord-Limburg), Veurne en Ieper (Westhoek) en een kern op de rij Herentals-Geel-Mol.

b. De rol van de subregio's

1. De zes centra van eerste orde, de zes centra van tweede orde, vormen 12 polarisatiecentra voor de afbakening van de subregio's of planentiteiten waarbinnen het regionaal ontwikkelingsbeleid moet worden gevoerd.

Binnen deze subregio's worden de andere steunpunten gesitueerd als kleinere ontwikkelingskernen waarvan sommige een belangrijke rol kunnen spelen voor hun ommeland in de ontwikkelingsgebieden. Voor elk van deze subregio's moet een allesomvattend ontwikkelingsprogramma worden opgesteld met aanduiding van de middelen.

2. De subregio's mogen niet aan een spontane ontwikkeling worden overgelaten. Een selectief sectoraal ontwikkelingsbeleid moet worden gevoerd, gebaseerd op de regionale behoeften en mogelijkheden.

In sommige gevallen kan de natuurlijke roeping van bepaalde subregio's alleen maar worden bevestigd (b.v. havengebonden transportfunctie en zwaarnijverheid; toerisme aan de kust). In andere gevallen echter zal de functie van elke subregio moeten worden georiënteerd door een gepast infrastructureel beleid en een selectief investeringsbeleid.

3. Een bijzondere inspanning blijft nodig voor de probleemgebieden. De probleemintensiteit moet gemeten worden volgens objectieve criteria zoals :

- het werkgelegenheidstekort;
- het regionaal inkomensverschil of de te lage levensstandaard;
- eventueel de migratiebeweging.

De steunverlening kan gebeuren door infrastructurele begeleiding en financiële tegemoetkomingen aan kandidaat-investeerders in het kader van de expansiewetgeving.

Op lange termijn moet het verbeteren van de economische basisinfrastructuur en de verhoging van het sociaal-cultureel verzorgingsniveau de meeste resultaten afwerpen. Deze inspanning moet geconcentreerd worden op de best gelegen centra binnen deze probleemgebieden.

c. De deconcentratie van Brussel

De deconcentratie van Brussel is wenselijk, als middel voor een te voeren regionaal werkgelegenheidsbeleid in Vlaanderen; de tertiaire activiteiten spelen hierbij een belangrijke rol. De deconcentratie zou een injectie moeten geven aan de regionale centra in Vlaanderen.

1. De overconcentratie te Brussel brengt diseconomies teweeg welke in grote mate door de nationale gemeenschap gedragen worden. De concentratie van de particuliere sector te Brussel kan verholpen worden :

- door het geleidelijk en selectief afremmen van verdere concentratie;
- door het elders localiseren van te sterk geconcentreerde sectoren. De graad van overconcentratie moet bepaald worden per bedrijfstak.

Twee soorten maatregelen kunnen worden overwogen :

- stimulerende : door de uitbouw van groeikernen en hun uitrusten met een aantrekkelijke onthaalinfrastructuur (goedkope vastlegingsterreinen, huisvesting, tertiaire en quartaire diensten);
  - remmende : bv. concentratietaks per bezette vloeroppervlakte; hogere bijdrage van de ondernemingen in de kosten van het pendelvervoer.
2. Wat de overheidsdiensten betreft kan een onderscheid gemaakt worden tussen eensdeels wat zal gedecentraliseerd worden in het kader van de gewestvorming en anderdeels de overige deconcentratie-mogelijkheden.

Reële mogelijkheden worden gezien in :

- bepaalde administraties die logisch gezien niet in Brussel moeten gelocaliseerd zijn en het toech zijn;
- instellingen waarvan de binding met Brussel niet noodzakelijk is;
- diensten waarvan de deconcentratie het gevolg kan zijn van een betere verdeling van de functies. Wat de lokale gemeenschap aanbelangt moet lokaal behandeld worden, wat de regionale gemeenschap aanbelangt moet in de regio behandeld worden.

Inzake localisatie van de te spreiden overheidsdiensten moet voorrang worden verleend aan de regionale groeicentra. Een rationele inplanting zal evenwel rekening houden met de aard van de diensten (bv. veelvuldig contact met het publiek of niet) en met de regionaal te bereiken doelstellingen (bv. hoger verzorgingsniveau, tewerkstellingseffect).

De verkeersinfrastructuur en het vervoersaanbod moeten bijgevolg in het kader van de deconcentratie van Brussel afgestemd worden op de verbinding uit de regio naar de groeikernen toe en tussen de groeikernen onderling.

3. De Minister voor de Hervorming der Instellingen wordt belast met de uitwerking van een plan, dat concreet zal aanwijzen welke overheidsdiensten voor herlokalisering in aanmerking komen, eventueel na het advies te hebben ingewonnen van ondermeer de Gewestelijke Economische Raad voor Vlaanderen en de Gewestelijke Economische Raad voor Brabant.

## Afdeling 2 - Economische groei en welvaartsspreiding.

### I. Bevolking en werkgelegenheid

#### 1. Demografische ontwikkeling

In de periode 1961-1970 is de totale bevolking in Vlaanderen met 7 % toegenomen. Verwacht wordt dat de bevolkingsaan groei in de periode 1970-1980 slechts 6 % zal bedragen. De belangrijkste kenmerken van deze ontwikkeling hebben betrekking op :

- De daling van de leeftijdsgroep van 0 tot 14 jaar, als gevolg van de vermindering van het aantal geboorten. In de periode 1963-1973 is dit aantal in Vlaanderen gedaald van 18,71‰ tot 13,28‰, zodat in 1973 het geboortecijfer in Vlaanderen zelfs iets lager was dan in Wallonië (13,53‰). Op basis van voorlopige gegevens van de Volkstelling 1970, zou de reproductiecoëfficiënt in de Vlaamse provincies beneden 1 liggen tijdens de jaren 1976-1980, waardoor de vervanging van de generaties niet langer zou verzekerd zijn. Op lange termijn moet dan ook minstens gestreefd worden naar een stabilisering van de bevolking in Vlaanderen. Om deze doelstelling te kunnen verwezenlijken zal een aangepast gezinsbeleid worden gevoerd. Het toepassen van een immigratiepolitiek om louter demografische redenen wordt afgewezen.
- De stijging van de leeftijdsgroep van 65 jaar en ouder, wat zijn weerslag zal hebben o.m. op de sociaal-collectieve infrastructuur, op de financiering van de pensioenlast en op de huisvesting.

### 2. De beroepsbevolking

Op basis van een extrapolatie der activiteitsgraden uit het verleden, blijft de toename van de beroepsbevolking (+ 5 % in de periode 1970-1980) beneden de groei van de totale bevolking. Deze stijging is een gevolg van een sterke vermeerdering van de vrouwelijke beroepsbevolking (+ 19 %) en van een daling van de mannelijke beroepsbevolking (- 1 %).

Inzake leerplicht wordt geopteerd voor een verlenging tot 15 jaar in de onmiddellijke toekomst en eventueel tot 16 jaar in een tweede fase. Deze verlenging moet gepaard gaan met een aanpassing van het onderwijs in de zin van een polyvalente basisopleiding, die een meer gespecialiseerde vorming achteraf vergemakkelijkt (cfr. kwalitatieve aspecten van de werkgelegenheidspolitiek).

Een veralgemeende verlaging van de pensioengerechtigde leeftijd is weinig waarschijnlijk in de periode 1976-1980. Wel zou voor bepaalde beroepen (bv. zwaar en ongezond werk, beroepen met een hoog risico aan beroepsziekten) een verlaging kunnen doorgevoerd worden. Bovendien moet rekening gehouden worden met het stelsel van het brugpensioen, waarvan het principe door de Nationale Werkgelegenheidsconferentie goedgekeurd werd.

### C. De werkgelegenheid

1. Volgens de GERV-studie (1) kan in de periode 1975-1980 een aanzienlijke expansie van de werkgelegenheid verwacht worden in de tertiaire sector (+ 62.000), naast een stabilisatie in de industrie en een verdere daling in de landbouw (- 27.000). Deze spontane ontwikkeling van de vraag zal nochtans geringer zijn dan de ontwikkeling van het aanbod. Houdt men daarbij nog rekening met de reserve aan arbeidskrachten (werklozen, vrouwen, pendelarbeid, gehandicapten, gastarbeiders) dan zal zich ook in de periode 1976-1980 een tekort aan werkgelegenheid in Vlaanderen voordoen. Dit tekort, dat op 7,6 % van het arbeidsaanbod in 1980 geraamd wordt, is nauw verbonden met de zwakke economische structuur in sommige subgewesten. Volledige en betere werkgelegenheid alsook verbetering van de economische structuur zullen bijgevolg belangrijke doelstellingen van het sociaal-economisch beleid blijven.
2. Om deze doelstellingen te kunnen verwezenlijken zijn een ganse reeks structurele maatregelen vereist (zie : sectorale ontwikkeling en economische infrastructuur). Eén van deze maatregelen heeft betrekking op het toepassen van een actieve werkgelegenheidspolitiek, die als een integrerend deel van een regionaal ontwikkelingsprogramma moet aangezien worden.

In dit kader moeten verschillende acties tegelijkertijd ondernomen worden.

- a) De ontwikkeling der laatste jaren heeft aangetoond dat de werkloosheid een structureel verschijnsel geworden is. De integratie van de werklozen vereist aangepaste maatregelen per specifieke deelgroep (jongeren, vrouwen, niet volledig arbeidsgeschikten) en per subgewest.
- b) Naast de spontane stijging van de vrouwelijke beroepsbevolking blijft een belangrijk deel van de vrouwelijke bevolking op actieve leeftijd beschikbaar voor het arbeidsproces. Geraamd wordt dat 70.800 vrouwen, waarvan 23.100 in de periode 1975-1980, hiervoor in aanmerking zouden komen. De vrouwelijke beroeps-

(1) GERV. De ontwikkeling van de Vlaamse economie in internationaal perspectief.

bevolking moet op voet van gelijkheid met de mannelijke beroepsbevolking in het produktieproces benaderd worden. Deze integratie moet tot stand gebracht worden in een algemeen kader, nl. in relatie met de verdere uitbouw van de industriële en van de tertiaire sector. Als specifieke maatregelen zijn bovendien vereist :

- verbetering van de beroepsopleiding der vrouwen;
- mentaliteitsverandering om het aantal geschoolde beroepen, door vrouwen uitgeoefend, te kunnen verhogen;
- uitschakeling van de moeilijkheden veroorzaakt door de loopbaanonderbreking;
- uitbreiding van de sociale infrastructuur, aangepast aan de plaatselijke toestanden;
- toepassing van wisselende uurroosters en van deeltijdse betrekkingen : beide maatregelen mogen echter geen doel op zichzelf worden.

- c) Het sociaal-economisch beleid moet gericht zijn op het geleidelijk uitschakelen van de pendelstromen in de mate dat het om sociaal-onverantwoorde pendel gaat (d.i. meer dan twee uur per dag voor heen- en terugreis).

Volgens de Volkstelling 1970 gaat het om 122.000 personen, of 6% van de in Vlaanderen wonende beroepsbevolking.

Volgende arrondissementen halen een hoger percentage sociaal-onverantwoorde pendel :

|             | Aantal | in % van de beroepsbevolking<br>wonend in het arrondissement |
|-------------|--------|--------------------------------------------------------------|
| Aalst       | 17.326 | 16,7                                                         |
| Leuven      | 18.071 | 12,6                                                         |
| Oudenaarde  | 5.245  | 11,8                                                         |
| Dendermonde | 7.408  | 10,8                                                         |
| Turnhout    | 8.394  | 6,8                                                          |
| Diksmuide   | 1.101  | 6,5                                                          |

Deze pendel was vooral gericht op de grote centra : Brussel (63.000), Antwerpen (19.000) en Gent (4.000).

Bij de bestrijding ervan moet rekening gehouden worden met de oorzaken :

- sommige categorieën zijn moeilijk terughaalbaar zoals de bouwvakarbeiders, hoog-gekwalficeerden en grensarbeiders, grensarbeid is aanvaardbaar onder bepaalde voorwaarden in verband met de sociale zekerheid, de verplaatsingsomstandigheden en de muntpariteit;

- andere categorieën van sociaal-onverantwoorde pendel moeten uitgeschakeld worden door :
    - ° het herlokaliseren van bepaalde activiteiten (zie deconcentratie van Brussel);
    - ° het creëren van bijkomende werkplaatsen;
    - ° het verbeteren van het gemeenschappelijk openbaar vervoer;
  - agglomeratiependel moet sociaal aanvaardbaar gemaakt worden door het verbeteren van het gemeenschappelijk openbaar vervoer.
- d) Voor de integratie van de gehandicapten moet gestreefd worden naar hun inschakeling in het sociaal-culturele leven en in het normale productieproces (met beschermende werkplaatsen als doorloopfunctie) door :
- aanpassing van arbeidssduur en -ritme;
  - verbetering van de plaatsingstechnieken;
  - specifiek beroepsscholing;
  - reserveren van bepaalde taken voor gehandicapten;
  - verplichte tewerkstelling van gehandicapten te koppelen aan overheidssteun.
- e) Indien in de planperiode 1976-1980 het arbeidsaanbod van binnenlandse arbeidskrachten onvoldoende is, kan een immigratie van gastarbeiders (1) uit niet EG-landen aanvaard worden op voorwaarde dat :
- een georganiseerde en selectieve immigratiepolitiek toegepast wordt, zodat de recrutering tot stand komt langs de bevoegde officiële diensten in de landen waarmee akkoorden werden afgesloten,
  - strenge sancties toegepast worden tegen ondernemingen die op illegale manier gastarbeiders tewerkstellen.

De immigratie van gastarbeiders moet bovendien gepaard gaan met de nodige voorzieningen van de overheid en van het bedrijfsleven op het gebied van het onthaal, van de huisvesting en van de begeleiding. Dit is o.m. het geval in het Antwerps havengebied, de Limburgse mijnstreek en het arrondissement Halle-Vilvoorde.

---

(1) In de periode 1961-1970 is de bevolking van vreemde nationaliteit en het aantal buitenlandse arbeidskrachten in Vlaanderen (exclusief Halle-Vilvoorde) gestegen met circa 65 %.

3. Een actief werkgelegenheidsbeleid mag niet alleen vanuit kwantitatief standpunt benaderd worden. Ook en vooral de kwalitatieve aspecten zijn van essentieel belang om de vooropgestelde doelstellingen te kunnen verwezenlijken :

- aanpassing van het onderwijs aan de toekomstmogelijkheden en behoeften van de gemeenschap;
- betere beroepsoriëntering der jongeren die, meer dan in het verleden, moeten georiënteerd worden op deze takken van het technisch en hoger onderwijs die in de lijn der groeisectoren liggen;
- intense beroepsvervolmaking en -wederaanpassing voor die arbeidskrachten die gevaar lopen slachtoffer te worden van structurele veranderingen in het productieproces;
- voor de hooggekwalificeerde arbeidskrachten kunnen een aantal mogelijkheden gezien worden in o.m. een meer actieve rol inzake wetenschappelijk onderzoek ter plaatse door buitenlandse ondernemingen, in de oprichting van engineeringsbureaus die meer export van know-how mogelijk maken en in de bevordering van de op wetenschap gebaseerde bedrijfstakken;
- toepassing van de permanente vorming voor iedereen wegens de snelle evolutie van de maatschappij van een statisch naar een dynamisch type;
- rekening houdend met de bestaande en te voorziene subregionale wanverhoudingen, moet voorrang gegeven worden aan gebieden met relatief hoge werkgelegenheidstekorten; volgens de G.E.R.V.-studie zijn dit vooral volgende arrondissementen : Maaseik, Diksmuide, Tongeren, Aalst, Turnhout, Leuven, Dendermonde, Ieper, Halle-Vilvoorde, Hasselt, Eeklo, Veurne;
- daar het tekort aan werkgelegenheid nauw verbonden is met de zwakke economische structuur in sommige subgewesten, zal het kwalitatief werkgelegenheidsbeleid moeten afgestemd worden op het sectoraal beleid waarbij het accent gelegd wordt op de inplanting en verdere uitbouw van stimulerende nijverheidstakken en op de rol van stuwende tertiaire activiteiten.

## II. Een sectoraal beleid gericht op de groeisectoren

- Het sectoraal beleid in Vlaanderen in de periode 1976-1980 zal in de eerste plaats moeten gericht zijn op meer en betere werkgelegenheid en dit op zulkdanige wijze dat de subregionale wanverhoudingen worden weggewerkt. De verbetering van de sectorale structuur moet hiertoe bijdragen.
- De economische structuur is zeer uiteenlopend per subregio. In bepaalde subregio's o.m. de arrondissementen Oostende, Diksmuide en Tongeren is de industriële basis thans zeer beperkt. Limburg en het arrondissement Turnhout hadden tot 1966 beduidend hogere geboortencijfers dan de andere gebieden, zodat in de komende jaren een forse groei van jongere actieven zal plaatsgrijpen. Deze arbeidskrachten zullen moeten opgevangen worden in de industrie en vooral in de tertiaire sector.

In subregio's met in tewerkstelling dalende bedrijfstakken (textielnijverheid, schoennijverheid, steenbakkerijen) moet gestreefd worden naar reconversie en diversifiëring. Het probleem van diversifiëring doet zich voor in verscheidene arrondissementen o.m. Oudenaarde, Gent, Aalst, Dendermonde, Tielt, St.-Niklaas (met een specialisatie in de textielnijverheid), in de Rupelstreek (steenbakkerijen en schoennijverheid), het Izegemse (schoennijverheid), het Hageland.

De toestand van het arrondissement Hasselt (steenkoolnijverheid) moet gezien worden in het licht van de energiecrisis, gedacht moet worden aan een opvoering van de produktie en valorisatie van de Kempense steenkool.

- Een billijke spreiding van de sociale welvaart over de subregio's veronderstelt het ruimtelijk oriënteren van de economische en sociale activiteiten waarbij rekening moet gehouden worden met de doelstellingen inzake ruimtelijke ordening en milieuhygiëne.

In bepaalde gevallen zullen onrechtstreekse maatregelen zoals het verbeteren van de infrastructuur of selectieve investeringssteun volstaan om de gewenste oriëntering te bereiken. Indien de onrechtstreekse maatregelen onvoldoende blijken te zijn dan zal onder bepaalde voorwaarden op een rechtstreekse manier ingegrepen worden door het nemen van bepaalde overheidsinitiatieven (zie "Beleid inzake economische ontwikkeling").

Het is evenwel duidelijk dat het sectoraal beleid niet mag worden beschouwd als een losstaande activiteit maar moet deel uitmaken van een alomvattend streekontwikkelingsprogramma (zie ook I. Bevolking en werkgelegenheid). Het scheppen van een industrieel klimaat, het ontwikkelen van het regionaal dynamisme, de aanpassing van het onderwijs, de verbetering van de economische en sociale infrastructuur en het organiseren van programma's van om- en bijscholing vormen factoren die het sectoraal beleid moeten ondersteunen.

- De buitenlandse ondernemingen zullen een bijdrage blijven leveren tot de economische ontplooiing van het Vlaamse Gewest. Er moet nochtans mede rekening gehouden worden dat de omvang van de buitenlandse investeringen in de nijverheid over hun hoogtepunt heen zijn, wat meteen het probleem stelt van de steun aan de investeringen van de bestaande ondernemingen.

### De industrie

Mit de verwachting dat de tewerkstelling in de nijverheid in de komende planperiode niet zal toenemen mag niet afgeleid worden dat een dynamisch investeringsbeleid minder noodzakelijk zou zijn. Het industriebeleid moet door een toename van de tewerkstelling in de groeisectoren het teruglopen van de bedrijvigheid in andere bedrijfstakken compenseren.

Het beleid moet dan ook gericht zijn op de bevordering van groei-sectoren als bepaalde deeltakken van de scheikundige nijverheid o.m. plastieknijverheid, fijnchemie, kunstvezels, farmaceutische nijverheid en sommige deeltakken van de metaalverwerkende nijverheid o.m. de electrotechniek.

In de klassieke bedrijfstakken zal het beleid de groei van de dynamische ondernemingen en van de goede specialisaties bevorderen.

De ontwikkeling van deze specialisaties kan worden bevorderd door een aangepast beleid inzake wetenschappelijk en technologisch onderzoek; gestreefd moet worden naar :

- een intensivering van de stimuli voor dit onderzoek (financiële middelen, omkadering);
- een regionalisering van het toegepast wetenschappelijk onderzoek. De specifieke problemen van de regionale economische structuur vereisen een eigen oriëntering inzake wetenschappelijk onderzoek;
- een betere regionale spreiding van de op wetenschap gebaseerde bedrijfstakken;
- een groter aandeel van Vlaanderen in de wetenschappelijke instellingen van het Rijk;
- aansporen van de buitenlandse ondernemingen om, ten minste in bepaalde bedrijfstakken, research-centra aan hun productiecentra toe te voegen;
- een bijzondere inspanning is wenselijk om de kleine en de middelgrote ondernemingen bij het toegepast wetenschappelijk onderzoek te betrekken. In de lichte op wetenschap gebaseerde nijverheden zijn de kansen van de kleine en middelgrote ondernemingen groot en deze ondernemingen kunnen veel bijdragen tot de regionale ontwikkeling. Zij bieden immers interessante werkgelegenheid voor het stijgend aantal hooggekwalificeerde arbeidskrachten.

De noodzakelijke exportgerichtheid van onze economie vereist een Europese dimensie van onze ondernemingen. De inhoud van dit begrip is per bedrijfstak of per product te bepalen (omvang, marktgerichtheid, specialisatie, toelevering, e.a.). De kleine en middelgrote ondernemingen kunnen een belangrijke aanbreng doen in gespecialiseerde producties. De bevordering van de exportgerichtheid van deze groep ondernemingen zou bijdragen tot de diversificatie van ons exportpakket. Het dynamisme waarvan deze ondernemingen in Vlaanderen in het verleden getuigden is tevens een aanduiding voor de rol die zij kunnen spelen bij het oplossen van regionale problemen.

### De tertiaire sector

Vermits een toename van de arbeidskrachten in de nijverheid weinig waarschijnlijk is zal de verwezenlijking van de volledige en de betere tewerkstelling moeten bereikt worden door een verdere expansie van de tertiaire sector. In de komende planperiode zal de economische politiek dan ook meer aandacht moeten besteden aan de uitbreiding van de tertiaire activiteiten.

In het plan zal onderzocht worden :

- of de belangrijke centra een voldoende niveau van economische, maar ook van sociale en culturele uitrusting bereiken, dat noodzakelijk is voor het behoorlijk vervullen van hun functie;
- in welke mate stuwende tertiaire activiteiten kunnen bijdragen tot de ontwikkeling van bepaalde centra en subregio's. Bedoeld worden : universiteiten, lucht- en zeehavens, toerisme, research-centra, enz.

Verwacht mag worden dat de aangroei van de tewerkstelling het grootst zal zijn in de diensten van algemeen belang en bij de financiële diensten.

De tewerkstelling zal niet of weinig aangroeien in de distributie (handel). Binnen deze subsector zal het aantal zelfstandigen verder afnemen terwijl het aantal werknemers zal stijgen. Deze ontwikkeling gaat gepaard met een herlokalisering. Distributiebedrijven neigen ertoe de stadskernen te verlaten. Het stedenbouwkundig beleid zal er moeten op gericht zijn de verkommering van de stadscentra tegen te gaan. Dit eist o.m. het behoud van een bepaald verzorgingsniveau in de binnensteden. Een van de maatregelen die hiertoe kan bijdragen is het verkeersvrij maken van belangrijke winkelstraten.

### De land- en tuinbouw

De land- en tuinbouw blijft een onvervangbare rol spelen in de economie van ons land. De wereldvoedselsituatie pleit voor het behoud van een sterke landbouwsector in de Europese Gemeenschap.

Er mag verwacht worden dat de tewerkstelling nog verder zal dalen in de landbouw doch in beduidend geringere mate dan in het verleden. De daling zal zeer verschillend zijn per subregio en zich vooral voordoen in deze subregio's waar de tewerkstelling in de landbouw beduidend nog is dan het nationaal gemiddelde. Deze streken zullen dus verder af te rekenen hebben met het probleem van het scheppen van nieuwe werkgelegenheden bij voorkeur in eigen streek. Deze werkgelegenheden zullen buiten de landbouw moeten geschapen worden.

De evolutie van de Vlaamse land- en tuinbouw moet beoordeeld worden in het kader van de verruimde Europese Gemeenschap.

De afzet van land- en tuinbouwprodukten moet bevorderd worden door een betere commercialisering en de aanpassing van de verwerkingsnijverheden.

In de afgelopen jaren zijn sommige Vlaamse subregio's belangrijke producenten en exporteurs geworden van bepaalde producten. Als voorbeelden kunnen vermeld worden : de bloementeel in het arrondissement Gent, de varkensteelt in West-Vlaanderen, de pluimveehouderijen in meerdere arrondissementen, de witloofteelt in de arrondissementen Leuven en Halle-Vilvoorde.

Het plan zal de vraag moeten behandelen of de tendens naar specialisatie nog verder moet aangemoedigd worden. Deze vraag is vooral belangrijk voor de veeteelt.

De crisis in de veeteeltbedrijven in 1974 heeft aangetoond dat een ver doorgedreven specialisering de kwetsbaarheid van de bedrijven fors verhoogt.

De toekomstkansen van verscheidene tuinbouwproducten zijn gunstig.

Er mag verder niet uit het oog verloren worden dat de nationale overheid actiemogelijkheden behoudt wat de structuur van de landbouwbedrijven betreft terwijl het optreden in het domein der prijzen gebeurt op het E.G. niveau.

De inspanningen tot verbetering van de infrastructuur zullen worden voortgezet. In het plan zal nagegaan worden of het niet aangewezen is de ruilverkaveling, die omslachtig is, en grote kosten vergt, aan te vullen met een wetgeving betreffende het gebruiksrecht. De gebruiksruil heeft het voordeel van minder tijdrovend te zijn en veel minder uitgaven te vergen.

#### De economische infrastructuur

De verdere uitbouw van de economische infrastructuur moet vooral de maritieme ligging van het gewest Vlaanderen valoriseren en de economische activiteiten in het Vlaamse land ondersteunen.

Voorrang moet gegeven worden aan de verbetering en bevordering van het stedelijk en interlokaal gemeenschappelijk vervoer (infrastructuur, dienstregeling, lijnfrequentie en comfort).

#### Werkgelegenheidsterreinen

1. De aanleg van werkgelegenheidsterreinen blijft, te zamen met de stimuli van de expansiewetgeving, een belangrijk beleidsinstrument om de ondernemingen ruimtelijk te oriënteren. Met werkgelegenheidsterreinen worden bedoeld :

- de industrieterreinen (meer dan 20 Ha)
- de ambachtelijke terreinen (minder dan 20 Ha)
- de terreinen voor tertiaire activiteiten.

De steun van de centrale overheid moet in hoofdzaak beperkt blijven tot de industrieterreinen en de terreinen voor stuwende tertiaire activiteiten van enige omvang (havenoverslag, transport, toeristisch-stuwende activiteiten, enz.)

2. Het harmonisch samengaan van economische welvaart en zorg voor het leefmilieu vereist de aanleg van werkgelegenheidsterreinen op een planologisch verantwoorde wijze, d.w.z. in relatie met de hiërarchie van centra (macro-vlak) en in overeenstemming met de gewestplannen voor ruimtelijke ordening (micro-vlak). Als beleidsoriënteringen kunnen gelden :

- De nieuwe industriële vestigingen zullen, telkens als mogelijk, naar de industrieterreinen worden verwezen;
- Om versnippering tegen te gaan en het nut van de schaafeffecten te bewaren (parkeerruimte, algemene nutsvoorzieningen, eventueel collector voor afvalwater, zuiveringsstation, e.d.), is het noodzakelijk de nieuwe terreinen te laten aansluiten bij de thans bestaande;
- De ligging ten opzichte van woonzones en openbaar vervoer moet zorgvuldig gepland worden om het ontstaan van nieuwe en ongeordende verkeersstromen te voorkomen.

3. De behoefte aan werkgelegenheidsterreinen (droge terreinen, terreinen aan binnenwater en aan diepwater) op basis van de reële arbeidsreserves en het te bereiken economisch evenwicht binnen elke subregio kan geraamd worden op

6.700 Ha nieuwe terreinen

4.400 Ha uit te rusten bestaande terreinen

## B. Transportinfrastructuur

Het algemeen transportbeleid moet steunen op een globale visie inzake vervoer en infrastructuur; een coördinatie tussen de verschillende transportmedia is een dringende noodzaak.

Dit veronderstelt een grondige herziening van de tot heden gevoerde infrastructuurplanning :

- In het kader van de optimalisering van de overheidsinvesteringen en rekening houdend met de nieuwe schaarsten (ruimte, landschap, privacy) moeten de voorgestelde infrastructuurwerken het voorwerp uitmaken van een sociaal-economisch, planologisch en ecologisch vooronderzoek(kosten-baten-analyse).

- De infrastructuur moet gepland worden in functie van de verplaatsingsbehoeften van personen en goederen en niet in functie van een evenwichtige verdeling tussen regio's en subregio's onderling.

Een adequater statistisch materiaal is hiervoor noodzakelijk (meer continue en grondige metingen en enquêtes).

Het gemeenschappelijk vervoer moet voorrang krijgen, vooral in de dicht bevolkte gebieden, waardoor veiligheid, energiebesparing en milieuhygiëne worden bevorderd.

### 1. De havens

De economische infrastructuur moet de maritieme positie van het gewest valoriseren en de economische activiteiten in het Vlaamse land ondersteunen. De expansiemogelijkheden van de havens moeten bijgevolg worden gewaarborgd rekening houdend met de nieuwe eisen van de maritieme ontwikkeling.

Bij deze functiebepaling moet een duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen het nationaal belang van de transport- en energiefunctie der havens enerzijds, en het regionaal belang van de industrialisering der havengebieden, anderzijds.

Met de nieuwe eisen inzake maritieme ontwikkeling worden bedoeld :

- de groei van het maritiem verkeer en de structurele wijzigingen in de zeescheepvaart (o.m. afmeting van de schepen, nieuwe vervoers- en goederenbehandelingstechnieken);
- de bevoorrading van de industrie met grondstoffen van overzee en het groeiend belang van de opslag- en distributiefunctie; in dit verband moet gewezen worden op het belang van de nieuwe energiefunctie van de zeehavens (kernenergie, vloeibaar gas, stockage van aardolie...);
- de industrialisering van de havengebieden (diepzeegebonden industriefuncties).

Met betrekking tot het toenemend belang van de havens inzake maritieme industrialisering en nieuwe energiefuncties zijn aanzienlijke investeringen noodzakelijk in de maritieme gebieden. Het betreft lange-termijn-opties welke nu nog ter studie zijn zodat de omvang van deze investeringen voor de periode 1976-1980 op dit ogenblik moeilijk te bepalen is.

Wat de toegankelijkheid van de havens betreft :

- In het kader van de huidige energievoorziening mag aangenomen dat de overzeese aanvoer van ruwe petroleum voor ongeveer 60 % kan gebeuren met schepen van 200.000 dwt tot Rotterdam en via de pijpleiding naar Antwerpen. De overige 40 % kan via Belgische havens worden aangevoerd met schepen met een diepgang van 40-42 voet (respectievelijk Antwerpen en Zeebrugge). Een diepgang van 45 voet moet worden nagestreefd gedurende de periode 1976-80. De capaciteit van de pijpleiding Rotterdam-Antwerpen kan verhoogd worden tot ongeveer 39 miljoen ton. Boven deze capaciteit moet de benutting van Zeebrugge bestudeerd worden vooraleer de bouw van een tweede pijpleiding in overweging te nemen. Indien na 1980 de bevoorrading van ruwe petroleum zou gebeuren met tankschepen van meer dan 72 voet diepgang (d.i. meer dan 350.000 dwt.), dan moet een oplossing op Europees niveau worden gezocht.
- Voor de overzeese aanvoer van droge massagoederen zullen eveneens schepen met een grotere tonnemaat (100.000 à 125.000 dwt) worden gebruikt.  
Voor het transport van "general cargo" met gewone of gespecialiseerde schepen is een snelle behandeling in de haven en een vlugge verbinding met de zee van groot belang (zie wegen en waterwegen).

Door de belangrijke bedragen die voor de expansiemogelijkheden der havens vereist zijn, is een op nationaal en Europees vlak gecoördineerd havenbeleid een dringende noodzaak. Er dient onderzocht te worden of de bestaande beheersstructuren het mogelijk maken dergelijk gecoördineerd beleid te voeren.

## 2. Waterwegen

Het belang van de binnenscheepvaart, voor België in het algemeen en Vlaanderen in het bijzonder, moet gezien worden in het licht van de maritieme ligging, de sterke afhankelijkheid van de grondstoffenbevoorrading via de zeehavens en het internationaal karakter van dit vervoermiddel (2/3 van de vervoerde tonnenmaat behoort tot het grensoverschrijdend verkeer).

Het programma voor het plan 1976-1980 zal betrekking hebben op :

- de verbetering van de rechtstreekse verbinding met de zeehavens;
- de verbetering en het wegwerken van knelpunten aan andere waterwegen;
- waterafvoer en ontwatering.

## 3. Wegennet

De aangevangen autosnelwegen moeten verder worden afgewerkt. Onder voorbehoud van een voorafgaande kosten-baten-analyse kunnen eventueel nieuwe tracé's worden aangevangen.

De klemtoon wordt evenwel verlegd naar het secundaire wegennet dat aansluiting moet geven op het gemeenschappelijk vervoer; dit impliceert de aanleg van een net van parkings.

a) Autowegen en expresswegen

Een programma van autowegen en expresswegen kan geïnspireerd worden door volgende overwegingen :

- verdere afwerking van aangevangen tracé's;
- de onderlinge verbinding van centra van eerste orde;
- de stimulering van achtergebleven subregio's;
- de verkeerstechnische ontlasting van Brussel.

b) Wegen

De uitbouw van de wegeninfrastructuur is gebaseerd op volgende prioriteiten :

- de verbetering van regionale wegen die te stimuleren contra Verbinden met hun hinterland;
- de aansluiting op het gemeenschappelijk vervoer (dit impliceert een parkingpolitiek);
- de aanleg van plaatselijke omleggingen;
- het zoveel mogelijk benutten van bestaande tracé's eerder dan systematisch nieuwe tracé's te voorzien.

4. Gemeenschappelijk vervoer

a) Spoorwegen

- De verdere uitbouw van de spoorweginfrastructuur moet gebeuren in functie van de vervoerbehoefden tussen en naar de belangrijke centra in het Vlaamse land enerzijds en tussen deze centra en de grote groeipolen in de rest van het land en in het buitenland anderzijds.

De bouw van de kanaaltunnel na 1980 kan een nieuw potentieel vervoer doen ontstaan voor de spoorwegen, waarop Vlaanderen tijdens de periode 1976-80 reeds zou moeten anticiperen zodra terzake een positieve beslissing is getroffen.

Aan de spoorwegen moet een grotere rol worden toegekend inzake gemeenschappelijk vervoer. Dit kan gebeuren door :

- ° grotere integratie van de maatschappijen voor openbaar vervoer;
- ° complementair gebruik van openbare vervoermiddelen;
- ° het aansluiten van individueel vervoer en gemeenschappelijk vervoer door het aanleggen van parkings;
- ° een aangepaste dienstregeling en frekwentie der verbindingen;
- ° kwaliteit van de aangeboden dienst (comfort, snelheid).

- Deze beleidskeuzen moeten hun belichaming vinden in de aanleg of aanpassing van de spoorweginfrastructuur.  
Dit betekent :

- ° Een moderne treinverbinding Rijsel-Kortrijk-Gent-Antwerpen en Antwerpen-Hasselt-Montzen-Duitsland. Deze maakt de goedkoopste verbinding tussen Engeland, Calais en Duitsland en dit zowel voor het goederen- als het personenvervoer. Deze oost-west as door Vlaanderen moet ingeschakeld worden in het internationaal verkeer (ultrasnelle lijn en kanaal-traffic).
- ° Noord-Zuid verbinding te Antwerpen voor de bediening van Antwerpen-Centraal (tunnelproject).
- ° Grondige economische studie omtrent de rendabiliteit en de mogelijkheden van de spoorlijn Antwerpen-Hamont-Roermond-München-Gladbach, alsook van een nieuwe lijn Antwerpen-Turnhout-Eindhoven (of alternatief : Tilburg)
- ° Een aantal andere noodzakelijke werken (aanpassing voor grotere snelheden, uitrusten van stations en busstations, industriesporen, afschaffen van overwegen, enz.)

b) Stedelijk en intercommunaal verkeer

Inzake stedelijk en intercommunaal verkeer moet absolute prioriteit gegeven worden aan het gemeenschappelijk vervoer.

Het aanleggen van een metro is alleen aangewezen waar de bevolkingsdensiteit zulks mogelijk maakt zoals te Antwerpen en te Gent.

In de andere stedelijke centra moet eveneens gezocht worden naar een geëigende oplossing in de ruimere context van de stadsvernieuwing :

- verkeersvrije straten of zones in de stadskern,
- scheiding van individueel en gemeenschappelijk vervoer (o.m. aparte rijstroken);
- aansluiting van individueel en gemeenschappelijk vervoer (randparkings en parkings);
- integratie of nauwere samenwerking tussen de maatschappijen voor openbaar vervoer. (1)

---

(1) De samenwerking tussen de exploitatiemaatschappijen krijgt een bijzonder karakter voor het grensoverschrijdend verkeer (dienstregeling, lijnfrekwentie, tarifiering).

## 5. Luchthavens

Gelet op de beperktheid van het grondgebied en de goede en snelle verbindingen tussen de belangrijkste industriële en commerciële centra in het Vlaamse Gewest is het niet gewenst dat ieder centrum van eerste orde over een regionale luchthaven zou beschikken.

Alle problemen die betrekking hebben op de luchthaveninfrastructuur maken op dit ogenblik het voorwerp uit van een wetenschappelijke kosten-baten-analyse.

## 6. Pijpleidingen

Met het stijgend aantal grondstoffen en produkten dat via een pijpleiding kan vervoerd worden, krijgt dit vervoermiddel een grotere betekenis in de nabije toekomst.

Om redenen van ruimtelijke ordening en noodzakelijke overheidscontrole is het wenselijk dat de nodige leidingen zouden aangelegd worden binnen doartoe gereserveerde straten welke door het Rijk zouden worden aangekocht en ter beschikking gesteld van de particuliere gebruikers.

a) Twee pijpleidingsstraten kunnen worden uitgebouwd :

- de noord-zuid as (Nederland, Antwerpen, Brussel, Wallonië)
- de oost-west as (Zeebrugge, Gent, Antwerpen, Midden-Limburg, Luik, Duitsland).

b) Wat het specifiek probleem van de petroleumbevoorrading betreft vanuit Nederland : zie "havens".

## 7. Vervoercentra (veilingen)

Onderzocht dient te worden in welke mate één of meer vervoercentra (veilingen) kunnen worden opgericht die tot taak zouden hebben tot een efficiënte werkverdeling en betere bezetting te komen van de ter beschikking zijnde vervoer capaciteit (baanvervoer, vervoer per spoor, binnenscheepvaart, enz...)

## C. Watervoorziening

Deze rubriek omvat twee aspecten, namelijk dat van de waterzuivering waarover verder gehandeld wordt onder "milieuhygiëne", en dat van de waterbedeling, hetwelk thuishoort bij de bestedingen van hoofdzakelijk sociale aard, inzonderheid die betreffende de volksgezondheid.

Het probleem van de waterbevoorrading, zowel voor huishoudelijk als voor industrieel gebruik, dreigt in bepaalde subregio's scherpe vormen aan te nemen.

Uit een studie (1) blijkt dat in West-Vlaanderen in 1980 een tekort dreigt van 12 miljoen m<sup>3</sup> per jaar. Om te verhinderen dat dit tekort zich in werkelijkheid voordoet zullen verscheidene maatregelen moeten genomen worden o.m. de ontziltng van zeewater. Wat dit laatste betreft werd oeslist twee ontziltngsinstallaties te bouwen : de ene te Oostende, de andere te Nieuwpoort. De eerste zal reeds in 1975-1976 bedrijfsklaar zijn.

In Oost-Vlaanderen dreigt eveneens een tekort. Het plan zal vermelden op welke wijze dit tekort zal opgeeven worden.

In de provincies Limburg, Brabant en Antwerpen zijn de vooruitzichten beter. Voor Antwerpen op voorwaarde echter dat het uitgebreide Albertkanaal voldoende gevoed wordt door de Maas.

Wat de waterverdeling voor huishoudelijk verbruik betreft zal gestreefd worden naar de aansluiting van alle gemeenten.

Verder wordt het ook onontbeerlijk geacht een uniformisatie van de watertarieven door te voeren, wat onder meer kan gebeuren door een concentratie van de bestaande maatschappijen voor waterbedeling.

#### D. Zeekering

Door de verlagng van het zeestrand, waardoor de duinen weggespoeld en de glooiingen voor de dijken uitgehold worden, bestaat reedel gevaar voor overstrooming van het kustgebied en van een deel van West-Vlaanderen. Ter beveiliging van dit gebied moet een speciaal programma worden uitgevoerd.

#### Afdeling 3 - Van welvaart naar welzijn

De economische groei en de aanwending van de vruchten ervan via inkomensverdeling en overheidsbestedingen moeten bijdragen tot een rechtvaardiger spreiding van de welvaart en het welzijn.

Op regionaal vlak kan de oordeelkundige spreiding en lokalisatie van de sociaal-culturele voorzieningen een belangrijke bijdrage leveren tot welzijnsspreiding (2).

(1) GERV, "Waterbenoefte van de industrie".

(2) De samenhang tussen de sociaal-culturele voorzieningen en de hiërarchie van de centra heeft een dubbel aspect :

- empirisch : door de aanduiding van de concrete behoeften via de regionale welvaartorganismen;
- normatief : door de toepassing van de hiërarchie van centra als planningsinstrument.

De zorg voor meer welzijn in het gewest Vlaanderen wordt belichaamd door het ruimer aandeel van de investeringen met sociale bestemming in de totale overheidsinvesteringen. Bedoeld worden de verbetering van de woon- en leefomgeving (sociale huisvesting, stadsvernieuwing, milieuzorg), de sociale gemeenschapsvoorzieningen (medische voorzieningen, kinderkribben en bejaardentehuizen), en de mogelijkheden tot vrijetijdsbesteding (cultuur-, sport-, en recreatieve voorzieningen).

Naast de infrastructurele voorzieningen (welke het voorwerp uitmaken van het imperatief gedeelte van het plan) is er een stijgende behoefte aan thuisverzorging welke een alternatief kan zijn voor dure investeringen.

### Het leefkader

Een coördinatie is noodzakelijk tussen de regionale planning en de ruimtelijke ordening, m.a.w. de lokalisatie van de geplande infrastructuren moet gebeuren in overeenstemming met de fysische bestemmingsplannen (gewestplannen, plannen van aanleg).

In het plan 1976-80 moet daarbij vooral gedacht worden aan de :

- aansluiting van de sociale woningbouw bij de bestaande woonkernen en, in het algemeen, een verdichting van het woonpatroon om de sociaal-economische rendabiliteit van de verzorgende en transportfuncties te maximaliseren,
- stadskernvernieuwing om de stedelijke centra leefbaar te houden of te maken met als bijzonder aspect het verbeteren van de ongezonde woningen als wisseloplossing voor nieuwbouw (ongeveer 400.000 à 500.000 woongelegenheden).

Hierdoor kan de vernietiging van de buurtgemeenschappen worden voorkomen (aanpassing saneringspremies, opkopen van deze woningen door de bestaande maatschappijen voor volkshuisvesting).

Bijzondere aandacht dient ook besteed te worden aan het verwijderen uit de binnenstad van hinderlijke ambachtelijke en industriële bedrijven;

- instandhouding van onder om het even welk opzicht waardevolle monumenten en gebouwen, gerangschikt of niet, openbaar of privaat, en dit met het oog op het herwaarderen ervan, en het reintegreren in de stad als beschikbare objecten (= musea, bibliotheken, culturele gebouwen, administratieve diensten, maar ook woonhuizen, bijvoorbeeld sociale huisvesting, hiervoor dienen ofwel ruime begrotingskredieten voorzien te worden (rechtstreekse investeringen van het Rijk, of betoelagingskredieten), ofwel nieuwe financiële bronnen aangeboord te worden (oprichting van een fonds, een V.Z.W. of een andere formule);
- bescherming en uitbreiding van de groenvoorziening op de verschillende niveaus : wijk, stad, subregio (grootschalige groenruimten).

## B. Huisvesting

1. Binnen de imperatieven van de ruimtelijke ordening moet aan elk gezin de vrije keuze worden gewaarborgd om zich te vestigen in een stedelijk of landelijk gebied, in een éensgezinswoning of een appartement, hetzij als huurder of als eigenaar.
2. Op basis van de demografische ontwikkeling, de gezinsverdunding en vooral de vervanging van oude of ongezonde woningen kan de kwantitatieve behoefte aan te bouwen woongelegenheden geraamd worden op 180.000 eenheden, waarvan 100.000 additionele en 80.000 vervangingswoningen.

Daarbij dient uitdrukkelijk gesteld dat het aantal vervangingswoningen slechts beantwoordt aan een werkelijke behoefte in functie van het geplande slopingsritme.

Voormeld jaarprogramma van 36.000 eenheden kan als volgt tot stand worden gebracht :

25 % of 9.000 door de privé-sector zonder enige overheidshulp;  
75 % of 27.000 sociale of middelgrote woningen met overheidshulp.

Deze laatste categorie kan als volgt worden ingedeeld :

- 15.000 sociale of middelgrote woningen op initiatief van de privésector met overheidshulp onder vorm van bouwpremies, leningen met staatswaarborg, rentetoelagen, wegeninfrastructuur, vrijstelling onroerende voorheffing, enz.;
  - 12.000 sociale woningen in de enge zin van het woord gerealiseerd door de openbare sector (N.M.H. en N.L.M.)
3. Gelet op het kwalitatief aspect van ons woningpatrimonium dient het huisvestingsbeleid de komende jaren veel sterker gericht te worden op de verbetering van de bestaande woningen.

Het aantal woningen dat voor de periode 1976-80 dringend gesaneerd moet worden kan geraamd worden op 110.000.  
Dit beleid kan in belangrijke mate ten goede komen aan de K.M.O.'s uit de bouwsector.

4. De realisatie van deze doelstellingen veronderstelt het naleven van bepaalde onmisbare voorwaarden.

- Voeren van een progressief **grondbeleid**  
Naast de algemene doelstellingen van het plan (Titel I) dient in het Vlaams Gewest op korte termijn vooral een operationeel grondbeleid op initiatief van de overheid tot stand gebracht. Onder meer door het realiseren van sociale verkavelingen, waardoor het aanbod van bouwgronden tegen redelijke prijs wordt opgevoerd. Hiervoor zou dringend een rollend kapitaal ter beschikking moeten gesteld worden.

- Versnelling van het slopingstempo van krotwoningen gezien het belangrijk aandeel vervangingswoningen (80.000 in de periode 1976-80).
- Hier is een bijzondere inspanning noodzakelijk ten einde :
  - ° het individueel initiatief tot het slopen van krotten sterker aan te moedigen;
  - ° de wederhuisvesting mogelijk te maken van de gezinnen die in ongezonde woningen verblijven door een efficiënte financiële hulp en maatschappelijke begeleiding.
- De huurwoningen gebouwd door de openbare sector moeten bij prioriteit worden voorbehoud door de minbegoeden en de overheidshulp moet eerder gericht worden naar het gezin dan naar de woning.
- Dringende maatregelen zijn nodig om de bouwkosten te drukken, onder meer door bevordering van de groepsbouw, rationalisatie in de ondernemingen, massaproductie van gestandaardiseerde bouwelementen, fundamentele herziening van het ere-loonstelsel van de architecten, prijsbeheersing van de bouwmaterialen...enz.
- De "sociale" woningbouw dient onttrokken aan de conjunctuur door de uitvoering van een vast jaarlijks programma en een selectief beleid inzake bouwvergunningen.

## C. De sociale gemeenschapsvoorzieningen

### 1. De medische voorzieningen

Binnen het kader van de prioritaire keuzen kunnen voor het gewest Vlaanderen volgende specifieke oriënteringen worden gegeven :

- een planmatige aanpak van de gezondheidszorg op basis van verzorgingsgebieden en hiërarchische opbouw;
- een grotere specialisatie van de inrichtingen en een optimale aanwending van de bestaande infrastructuur (het tekort aan bedden voor chronische zieken leidt tot een overbezetting van de bedden voor acute zieken);
- benadrukken van de preventieve gezondheidszorg door uitbouw van een net van regionale centra voor preventieve geneeskunde en oprichting van een aantal centra voor mentale gezondheidszorg,
- streven naar een ambulante verzorging (home care) gesteund op de centrale rol van de huisarts - al dan niet in teamverband.

a) Ziekenhuizen voor acute behandeling

Een verhoging van het totaal aantal bedden is niet gewenst omdat de gestelde normen (1) bereikt werden voor het gewest Vlaanderen. De aandacht moet vooral gaan naar :

- de modernisering van de bestaande bedden capaciteit;
- het wegwerken van sommige subregionale tekorten; deze zijn gelokaliseerd in de arrondissementen Turnhout, Maaseik, Tongeren, Dendermonde, Diksmuide, Ieper, Tielt, Veurne en Halle-Vilvoorde.

b) Gespecialiseerde ziekenhuizen

- Een aanzienlijke inspanning is nodig voor de instellingen en diensten voor geriatrie en revalidatie (R-bedden) en voor de behandeling van langdurige aandoeningen (V-bedden). Een tekort van 2.000 à 3.000 R-bedden en 4.000 V-bedden kan als indicator gelden (2)

Gestreefd moet worden naar de bouw van kleine entiteiten en naar extra-murale zorg waar mogelijk.

- Inzake ziekenhuizen voor geesteszieken moet in de mate van het mogelijke gestreefd worden naar een overgang van gesloten psychiatrische instellingen naar centra voor diagnose en actieve behandeling. Dit kan gebeuren door periodische opnamen in instellingen en door begeleiding vanuit de centra voor geestelijke gezondheidszorg (er wordt gedacht aan één centrum per 50.000 à 60.000 inwoners).

- c) - In verband met de medisch pedagogische instellingen moet gezorgd worden voor vernieuwing van de bestaande infrastructuur. Tevens moet het tekort aan plaatsen ongedaan gemaakt worden door de bouw van opvangcentra (internaat, semi-internaat) en homes voor volwassen gehandicapten.

---

(1) 4,7 bedden per 1.000 inwoners volgens K.B. van 12 december 1966.  
5,2 bedden per 1.000 inwoners volgens het plan 1971-1975.

(2) Uitgaande van het K.B. van 12 december 1966 dat als norm stelde :

- geriatrie en revalidatie (R-bedden) : 0,5 per 1.000 inwoners
- behandeling van langdurige aandoeningen (V-bedden) : 1 per 1.000 inwoners

## 2. Bejaardenzorg

De veroudering van de bevolking in Vlaanderen doet de vraag groeien naar passende voorzieningen. Om de investeringsinspanning te milderen moet gestreefd worden naar een uitbouw van de ambulante dienstverlening en moet voorrang verleend worden aan de zwaar verpleeg- en verzorgingsbehoeftigen.

Behalve de diensten voor geriatrie, revalidatie en langdurige aandoeningen is er een behoefte aan rustoorden die, naargelang de gehanteerde norm, kan geraamd worden op 7.000 tot 10.000 meer bedden, hoofdzakelijk in de provincies Antwerpen, Limburg en in Vlaams Brabant.

## 3. Kinderopvang

De spontane en gewenste stijging van de vrouwelijke beroepsbevolking vereist een aangepaste infrastructuur voor kinderopvang.

Een soepel beleid is wenselijk waarin plaats is zowel voor de uitbouw van een net van collectieve voorzieningen (kinderkribben, peuterspeelplaatsen, kleintjesoorden, kindertehuizen) als voor andere vormen van kinderbewaking (o.m. kinderbewaking thuis en na de schooluren).

De behoefte aan aangepaste voorzieningen is algemeen in het gewest Vlaanderen, maar is bijzonder groot in de arrondissementen Turnhout, Maaseik, Aalst, Dendermonde, St.-Niklaas, Halle-Vilvoorde en in de provincie West-Vlaanderen.

## 4. Gezins- en bejaardenhelpsters

Gezien de behoeften in het Vlaams Gewest moeten de diensten voor gezins- en bejaardenhulp uitgebreid worden en dient de overheids-hulp aangepast opdat de leefbaarheid van de diensten zou verzekerd worden.

## D. Cultuur, sport, recreatie en toerisme

Met het oog op het vermijden van overinvestering moet ernaar gestreefd worden de bestaande en nog op te richten infrastructuur zo efficiënt en rationeel mogelijk te gebruiken. Dit kan onder meer op een dubbele wijze bereikt worden.

Vooreerst komt het erop aan zoveel mogelijk de accommodaties voor het beoefenen van culturele en sportieve activiteiten open te stellen voor de ganse bevolking en dit op alle uren van de dag. Meer in het bijzonder moet zulke infrastructuur van de gemeenten mede gebruikt worden door alle netten van het onderwijs, en moet omgekeerd de infrastructuur in de scholen, zowel van het Rijk, van de provincies en gemeenten, als van het vrij onderwijs, ter beschikking gesteld worden van de inwoners.

Een tweede middel tot intensiever gebruik bestaat erin gecombineerde sport- en culturele centra te bouwen. Niet alleen worden de bouwkosten zodoende gedrukt (één inkomhal, één vestiaire, één cafetaria, één sanitair complex, één verwarmingskelder, enz.), maar bovendien wordt de sportbeoefenaar dichterbij de cultuurbeoefenaar georacnt en omgekeerd.

Verder moet als algemeen richtlijn het bouwen van kleinere eenheden bevorderd worden, dit met de bedoeling de cultuur en de sport dichterbij de bevolking te brengen.

### 1. Culturele infrastructuur

De culturele centra kunnen een belangrijke rol spelen in het sociaal-cultureel leven en dit op de verschillende niveaus (streekcentra, regionale en subregionale centra, even-bovenlokale ontmoetingscentra en lokale centra).

Een dubbele prioriteit kan worden gesteld :

- voor de streken welke nog niet beschikken over een elementaire sociaal-culturele uitrusting;
- voor de kleinere accommodaties, namelijk de even-bovenlokale centra en lokale centra (dorpshuis, buurthuis). De integratie in bestaande voorzieningen kan dikwijls een oplossing bieden.

### 2. Sportinfrastructuur

De zorg voor meer welzijn vereist een bijkomende inspanning inzake sportinfrastructuur.

Voorrang moet gegeven worden aan :

- subregio's waar een elementaire uitrusting ontbreekt;
- sporttakken met een recreatief karakter en bestemd voor grote bevolkingsgroepen;
- polyvalente voorzieningen welke geïntegreerd zijn in het geheel van de culturele en recreatieve infrastructuur.

### 3. Recreatie en toerisme

- De recreatie-oorden moeten een aantal ontspanningsmogelijkheden bieden aan de plaatselijke bevolking; de financiering van de noodzakelijke infrastructuur moet hoofdzakelijk lokaal of subgewestelijk gebeuren.

Een einde moet gesteld worden aan de gestadige inkrimping van het bosareaal in het Vlaams Gewest.

In het raam van de recreatieve pol van het bos, waarbij men vooral aan de passieve recreatie van de groene zones denkt zal het huidige bosareaal worden beschermd en uitgebouwd.

Steun onder compenserende voorwaarden (openstelling, omvorming...) zowel aan ondergeschikte besturen als aan privé-eigenaars evenals een weloverwogen aankooppolitiek van de Staat kunnen daartoe bijdragen.

- Het toerisme moet gezien worden als een vorm van recreatie waarbij het reizen dominant is; een toeristische streek moet derhalve een aantrekkingskracht uitoefenen buiten het gebied.

Deze ruimere recreatieve functie (ook economische functie door het aanbieden van een typisch product) rechtvaardigt een nationale steunverlening.

Een ganse reeks projecten (vakantiehuisen, jeugdtehuizen, hotels, vacantiedorpen, toeristische parken, onthaalcentra, enz.) in toeristische streken en een bijkomende inspanning om de lokale besturen te stimuleren in de uitbouw van recreatieve voorzieningen vergen omvangrijke investeringen.

## E Milieuhygiëne

Voor de algemene beleidskeuzen inzake voorzieningen ter bescherming van het leefmilieu en de raming van de daartoe vereiste investeringen wordt verwezen naar de globale beleidskeuzen. Voor het gewest Vlaanderen kunnen volgende knelpunten worden geciteerd :

### 1. Luchtvervuiling

De sterke bevolkings- en industrieconcentratie in de Antwerpse agglomeratie en in de Gentse kanaalzone brengen, vooral bij ongunstige weersomstandigheden, het gevaar mede dat de maximale emissienorm overschreden wordt. Dank zij de snuffelpalen die thans worden geïnstalleerd, wordt het overschrijden van de gevarendrempel automatisch gesignaleerd en kan de overheid ingrijpen. Op langere termijn zal gestreefd worden naar een afdoende bestrijding van de vervuiling aan de bron, en nieuwe industrievestigingen zullen aan strenge vereisten moeten voldoen.

### 2. Waterverontreiniging

a) Specifiek voor Vlaanderen is de bestendige bedreiging van zee- en strandvervuiling door olietankers, met de daaraan verbonden schadelijke gevolgen voor het kusttoerisme, de visvangst, en de drinkwatervoorziening door ontziltiging van zee- water. Deze vervuiling kan slechts afdoend bestreden worden door internationale overeenkomsten en dito controle.

b) Hier moet ook gewezen op de sterke vervuiling van het water van de Schelde en van het kanaal Gent-Terneuzen, en meer in het bijzonder op de weerslag hiervan op onze relaties met Nederland.

- c) Er zal ook voor gewaakt worden dat het koelwater van de kernreactoren niet door hun te hoge temperatuur een onrechtstreeks gevaar voor vervuiling van het water door entrofiëring zou meebrengen.
- d) Speciaal voor het Vlaams Gewest dient ernaar gestreefd te worden het oppervlaktewater derwijze te zuiveren dat het door grondige behandeling als drinkwater geschikt kan worden gemaakt.
- e) De zuivering moet georganiseerd worden binnen het kader dat wettelijk voor de drie zuiveringsmaatschappijen werd bepaald.
- f) Tenslotte wordt als algemeen principe vooropgesteld dat de zuivering van afvalwaters zo dicht mogelijk bij de bron moet geschieden.

### 3. Vaste afval en probleemafval

Een van de urgentiepunten is de oprichting van voldoende grote instellingen voor afvalverwerking. De gemeentebesturen kunnen niet langer individueel voor deze dienstverlening instaan.

### 4. Geluidshinder

De vliegvelen van Zaventem, Oostende en Deurne zijn een belangrijke bron van geluidshinder voor de bevolking in de onmiddellijke omgeving. Op korte termijn kan alleen gepoogd worden deze hinder te beperken door geluidsschermen en door een spreiding van de af- en aanvluchten over verscheidene corridors. Op langere termijn zullen de huidige vliegtuigtypes vervangen worden door types met oeter geïnsonoriseerde motoren.

### 5. Natuurbehoud en landschapsbescherming

Het natuurbehoud kende in het Vlaams Gewest een begin van uitvoering.

Door toepassing van de wet op het natuurbehoud kan niet alleen een degelijk net van natuurreservaten worden opgericht, maar kunnen tevens waardevolle cultuurhistorische landschappen met natuurwetenschappelijke waarde beschermd worden door oprichting van natuurparken.

Als streefdoel kan een areaal van natuurreservaten dat 2,5 % van de regionale oppervlakte beslaat worden vooropgesteld.

VLAAMS BRABANT

- De beleidskeuzen van het Vlaams Gewest gelden evenzeer voor Vlaams-Brabant.
- De beleidskeuzen voor Vlaams Brabant moeten op een coherente wijze geïntegreerd worden in het geheel van het Vlaams Gewest.

Wel moet de aandacht gevestigd worden op twee fundamentele opties voor dit subgewest.:

1. de optie voor een ontwikkelingsstrategie in termen van probleemgebieden (Oosten en Zuid-Westen) en groeipolen (Leuven, Aarschot, Diest, Tienen, Halle).  
Dit betekent dat tussen de stedelijke kernen een selectieve keuze werd doorgevoerd, tensinde deze probleemgebieden te ontwikkelen. Aangezien twee van die groeipolen (Leuven en Halle) buiten de probleemgebieden liggen, wordt voorgesteld dat een wijziging in die zin van de economische expansiewetgeving zou overwogen worden;
2. de suburbane zone rondom Brussel-Hoofdstad moet zo sterk mogelijk worden afgeremd en deze zone zelf moet beter gestructureerd worden op haar belangrijkste centra, waaronder Vilvoorde.

De prioriteiten betreffende de economische infrastructuur en in meerdere mate de sociale voorzieningen zijn in overeenstemming met de bovengenoemde fundamentele opties.

Dit houdt met name in dat inzake autowegen voor Vlaams Brabant de prioriteit aan de A2 zal worden geaxeerd op een zo vlug mogelijk tot stand brengen van een westelijke aansluiting met het bestaande autowegennet en dit ter hoogte van de primaire groeipool Leuven.

VLAAMS BRABANT

Afdeling 1 - Economische ontwikkeling, gekenmerkt door verdere economische groei

I. Algemene opties

Met het oog op de verhoging van de individuele inkomens en een betere herverdeling en een evenwichtige geografische spreiding ervan, wordt de trouwens voor geheel Brabant geldende planconceptie, gestructureerd rond de complementaire begrippen "groeipool" en "probleemgebied", gehanteerd.

Concreet betekent dit dat de probleemgebieden, d.w.z. het oosten en zuid-westen, door de stimulering van groeipolen, die ook in strikte zin buiten de eigenlijke probleemgebieden kunnen liggen, tot ontwikkeling zullen worden gebracht.

In een selectieve benadering worden als groeipolen in aanmerking genomen : Leuven, Aarschot en Diest (beide complementair met Leuven), Tienen en Halle. In de samenhang van de integratie van deze keuze in de Opties voor het economisch gewest Vlaanderen, wordt hierbij gepreciseerd dat Leuven als primaire kern wordt beschouwd, naast Brugge, Kortrijk, Gent, Antwerpen en Hasselt/Genk.

Bij de uitwerking van het Plan zal op de oriëntering die aan de ondersteuning dient gegeven, met name de graad van eventuele specialisatie naar sectoren, nader worden ingegaan.

Anderdeels zal iedere verdere willekeurige en ongebreidelde ruimtelijke uitbreiding van de verstedelijking zo sterk mogelijk worden afgeremd. De goeddeels reeds verstedelijkte gebieden zullen beter gestructureerd worden op hun belangrijkste centra, waaronder Vilvoorde.

II. Weerslag op de ruimtelijke ordening

De aanwijzing van de groeipolen en probleemgebieden kan en dient te worden ingebouwd in de basisopvatting betreffende de ruimtelijke ordening (1). Deze houdt het ontwikkelen in van een hiërarchische kernenstructuur, met in tweede orde de uitbouw van een bandstructuur waar de tendens hiertoe reeds duidelijk waarneembaar is.

In het gewestplan Halle-Vilvoorde en in de gewestplannen Leuven, Aarschot-Diest en Tienen-Landen zullen derhalve voor de aangeduide groeipolen mogelijkheden worden voorzien voor een verdere ontwikkeling, terwijl in de andere centra, met inbegrip van deze in de

---

(1) De ecologische aspecten van de ruimtelijke ordening worden in Afdeling 2 behandeld, terwijl t.o.v. de aan de landbouwzones te verleenen bescherming in de Afdeling Sectoraal beleid, Land- en Tuinbouw, stelling genomen wordt.

onmiddellijke nabijheid van Brussel-hoofdstad, betere voorzieningen en een betere structurering, ook in verhouding tot hun hinterland, zullen worden nagestreefd. Parallel hiermee zal de versnipperde bebouwing worden tegengegaan.

### III. De economische infrastructuur

- a. Het beleid op het stuk van de industrie-, ambachtelijke en dienstenterreinen zal in Vlaams-Brabant worden gecentreerd op de aangeduide groeipolen.

In dit perspectief zal de uitrusting van de thans bestaande terreinen, met inbegrip van de principieel besliste en die welke op een gewestplan zijn opgenomen, doorgezet worden. Bij de te ontwikkelen groeipolen zullen bovendien ambachtelijke terreinen worden uitgerust, hoewel de niet-hinderlijke bedrijven van dit type in de woonzones zullen behouden worden. Ook middelgrote distributiebedrijven horen thuis in de woonzones. In de omgeving van de hoofdstad zal bijzondere aandacht worden verleend aan terreinen voor semi-industriële bedrijven en stapelplaatsen (mede om industriële lintbebouwing tegen te gaan).

Tevens zal bij de uitwerking van het Plan nog aandacht worden besteed aan de bevoorrading der industrieterreinen door aftakkingen vanaf pijpleidingsstraten (langs de ABC-as).

- b. De strategie in termen van groeipolen en probleemgebieden houdt uiteraard in dat prioriteit wordt verleend aan de ontsluiting van de probleemgebieden.

Dit betekent dat inzake autowegen de prioriteit aan de A2 zal worden geaxeerd op een zo vlug mogelijk tot stand komen van een westelijke aansluiting met het bestaande net door een aanvatting en voltooiing bij voorrang van de verbinding met de E5 te Bertem. Derwijze kan overigens de uitbouw van de overige autowegverbindingen, t.w. A11 en A8 gevrijwaard worden. De reeds in Hoofdstuk I geformuleerde prioriteit voor de voltooiing van de grote ring van Brussel sluit hierbij trouwens aan.

Overigens impliceert dezelfde strategie een vlot verkeer in de polen zelf, tussen de polen onderling (inclusief de polen buiten het gewest) en tussen de polen (o.m. hun industrieterreinen) en hun hinterland. Hier kadert een en ander met de prioriteit die wordt verleend aan het openbaar vervoer, op het stedelijk en interstedelijk vlak.

De spoorlijnen waarvan de snelheid dient opgevoerd (met name door electrificering) en/of, in beperkte mate, het aantal sporen dient verhoogd, de voor een goede functionering noodzakelijke

parkings en nieuwe stations zullen nader in het Plan gepreciseerd worden ; in ieder geval zal de systematische overbrugging van kruisingen met drukke rijkswegen prioritair worden benaderd.

Bij de uitwerking van het Plan zal ten slotte, algemeen gesteld, grondig onderzocht worden of de prioriteit die aan het gemeenschappelijk vervoer wordt toegekend, geen herziening vergt van de thans geldende omdeling van infrastructurele en uitrustingskosten tussen de maatschappijen en de Overheid.

De conceptie groeipolen-probleemgebieden en haar inhoud worden eveneens doorgetrokken op het stuk van de waterwegen. Een eerste fase van de modernisering van het kanaal Leuven-Rupel zal in het Plan worden ingeschreven, terwijl voor het kanaal tussen Clabecq en Brussel de mogelijkheid voor bevaarbaarmaking tot 1.350 ton zal worden gevrijwaard.

Op het eveneens zeer belangrijke domein der wegen zal het Plan vooral aandacht wijden aan de verbindingen met de aangeduide groeipolen.

Ten slotte is een eerste fase van de realisatie van een containerluchthaven te Melsbroek aangewezen omwille van het stijgende belang van deze vervoersvorm.

#### IV. Het sectoraal beleid

##### a. De secundaire sector

In overeenstemming met de algemene Opties en met de opties inzake werkgelegenheid, die verder zullen worden uiteengezet, zal het industrieel beleid als volgt worden georiënteerd :

- Voor Halle-Vilvoorde zullen, behoudens de bevordering van de aan gang zijnde evolutie, bijzondere maatregelen getroffen worden om de achteruitgang van de werkgelegenheid in de sector non ferro en ijzer en staal te ondervangen. Ook zal de oprichting worden aangemoedigd van bedrijven die een belangrijk verbruikscentrum vragen (bv. voedingsmiddelen, dranken, enz.), van bedrijven die op dienstverlening gericht zijn (drukkerijen en uitgeverijen, ondernemingen die technische diensten leveren na verkoop) of die gebaat zijn bij een vestiging bij een belangrijk centrum (bv. bewerking van zeldzame metalen).
- In het arrondissement Leuven wordt de aandacht gericht op de rationalisering van de sector voedingsmiddelen en van textiel en kleding. Om een evenwichtiger industriële structuur te bereiken zullen de sectoren metaalbewerking en scheikunde worden aangemoedigd. Ten slotte zal de richting worden doorgedrukt die met de inplanting van een wetenschappelijk industrieterrein te Haasrode werd ingeslagen.

b. Kleine en middelgrote ondernemingen

Behoudens de krachtens Titel III bij de uitwerking van het Plan zelf uit te stippelen maatregelen voor deze ondernemingen, zal een aangepast beleid van technologische informatie en restructuratiehulp gevoerd worden. Deze maatregelen worden complementair gezien met het beleid ten opzichte van technologisch vergevorderde bedrijven, met name in het licht van de mogelijkheden tot onderaanneming.

c. De tertiaire sector

In samenhang met wat voorafgaat, zijn de Opties op dit stuk voor Vlaams-Brabant :

- Verbetering van de diensteninfrastructuur in samenhang met de ontwikkeling van de secundaire sector die hierdoor wordt bevorderd.
- Bijzondere inspanning ten voordele van de tertiaire sector in het Leuvense (opvangen van de weerslag van de overheveling van de U.C.L.).
- Inplanting van een deel der overheidsdiensten, waarvan de verplaatsing uit Brussel verantwoord is.

d. De bouwsector

De noodzakelijke industrialisering van de talrijke kleine en middelgrote bedrijven zal bevorderd worden, met name door de inspanningen te steunen met het oog op de verbetering van hun interne organisatie en de coördinatie van hun activiteiten.

e. Land- en tuinbouw

Ten behoeve van deze uiterst belangrijke activiteitssector zullen de in het kader der gewestplannen prioritair af te bakenen landbouwzones beschermd worden, met name vooral de gerealiseerde ruilverkavelingen en de bodemtypes die geschikt zijn voor specifieke teelten (witloof, aardbeien, asperges, enz.).

Anderdeels zal de actie ter verbetering van de bedrijfs- en produktiestructuren voortgezet worden door :

- schaalvergroting enerzijds en sanering van de gelegenheidsland- en tuinbouwsector anderzijds ;
- vrijwillige (in reeds gedeeltelijk qua kultuurtechnische werken gesaneerde gebieden) en integrale ruilverkaveling. Hierbij zijn het Pajottenland en de streek van Tienen-Landen prioritair.

Ter verbetering van de commercialisatiestructuren zullen concentratie en specialisatie van de veiligen worden nagestreefd. Ook zullen voorlichting en vakopleiding van toekomstige bedrijfsleiders worden gesystematiseerd.

Ten slotte zal de verdere specialisatie inzake tuinbouw en boomkwekerijen worden aangemoedigd.

Afdeling 2 - Sociaal-economische ontwikkeling waarin de mens centraal staat

I. Werkgelegenheid

- a. Overeenkomstig de trouwens voor gans Brabant geldende keuze van de factor arbeid als ontwikkelingsas, zal in Vlaams Brabant een werkgelegenheidsbeleid worden gevoerd dat aan de volgende kenmerken gaat beantwoorden.
- 1) zodanige organisatie van de arbeidsmarkt, dat aanbod en vraag elkaar optimaal ontmoeten in het perspectief van vermindering van de werkloosheid, van aanmoediging der beroepsmobiliteit, van toetreding van zoveel mogelijk werknemers overeenkomstig hun kwalificatieniveau en met mogelijkheid tot permanente promotie.
  - 2) organisatie van een voortdurende vorming en herscholing, ten einde uiteindelijk de verwachtingen van de potentiële investeerders te beantwoorden. Dit houdt in dat de inspanningen inzake beroepsopleiding, vervolmaking en wederaanpassing verder geactiveerd worden.
- Overigens zou op lange termijn, in het kader van het algemeen kultuurbeleid, voortdurend één arbeider op tien (inclusief de zelfstandige arbeiders) in een cyclus moeten opgenomen worden.
- b. Wat de vrouwelijke werkgelegenheid betreft zal, behoudens de genomen opties in Vlaams Brabant, een actief beleid gevoerd worden ; een verbetering van de classificering en een wegwerken van alle discriminaties zullen nagestreefd worden ; ook zal een verbetering bewerkt worden van de collectieve voorzieningen (kinderopvang, vervoer, enz.).
- c. Ten aanzien van de werkloosheid, die vooral in haar frictionele vorm belangrijk zou kunnen toenemen, zal er naar gestreefd worden dat het werkloosheidspercentage in ieder geval 2 % der tegen werkloosheid verzekerde werknemers niet te boven gaat. De inspanningen tot herscholing komen hier opnieuw aan de orde. Bij de definitieve uitwerking van het Plan zullen de maatregelen worden opgenomen waarvan het succes van deze actie afhangt. Bovendien zullen maatregelen gepreciseerd worden met het oog op de bestrijding van de werkloosheid bij de zwakke bevolkingscategorieën (oudere werknemers, minder-valide werknemers, gastarbeiders, moeilijk te plaatsen werklozen).

- d. Het hoeft geen betoog dat de pendel in Vlaams Brabant belangrijk is. Waar thans reeds kan gesteld worden dat de uitschakeling van de sociaal-onverantwoorde pendel verwezenlijkt moet worden, zal aan het verschijnsel nog gans bijzondere aandacht worden verleend bij de definitieve uitwerking van het Plan. De passende conclusies zullen dan getrokken worden uit een diepgaande studie die de G.E.R.B. thans uitvoert en waarbij eveneens op de gedragsschema's van de pendelaars wordt ingegaan.
- e. Op arrondissementeel vlak worden de volgende specifieke opties genomen :
- In Halle-Vilvoorde zullen de initiatieven tot inplanting (nieuwe ondernemingen en verplaatsingen uit Brussel) worden begeleid, terwijl de pendelbewegingen nauwkeurig zullen opgevolgd worden ; nu reeds wordt echter m.b.t. de pendel naar Brussel-Hoofdstad een onderscheid gemaakt tussen "vrijwillige" en "verplichte" pendel.
  - In het arrondissement Leuven zal de werkgelegenheid in de secundaire sector aangemoedigd worden, o.m. ten behoeve van de groei van het noordelijk deelgebied. In de tertiaire sector zullen verdere alternatieve oplossingen uitgewerkt worden (incl. inplanting van overheidsdiensten) ten aanzien van de pendel en de overheveling van de U.C.L.
  - In het kader van de ontwikkeling van de groeipolen zal in beide arrondissementen de mobiliteit naar deze centra begunstigd worden.

## II. Huisvesting

- a. Het groeimodel dat werd aangehouden bij de grondslag van de Brabantse opties, sluit in dat prioritaire aandacht wordt verleend aan de huisvesting, die uiteraard moet gezien worden in samenhang met de algemene ontwikkelingsopties en de opties inzake bevolking, ruimtelijke ordening en werkgelegenheid.

Concreet betekent dit dat bijzondere aandacht zal besteed worden aan de kwaliteitsnormen en dat de inspanningen georiënteerd zullen worden op de te ontwikkelen groeipolen, alsmede op een herstructurering van reeds goeddeels verstedelijkte gebieden en op een begeleiding naar bovenlokale kernen op enige afstand van deze gebieden.

- b. Deze beleidslijnen zullen bij uitstek worden gevolgd op het vlak van de volkswoningen van N.M.H. en N.L.M. en inzake sociale verkavelingen. Dit houdt in dat de N.M.H.-structuren verder worden uitgebouwd, vooral in het oosten van Vlaams Brabant.
- c. De beleidslijnen brengen ook mee dat bijzondere zorg besteed wordt aan de kwaliteit van de volkswoningen.

Ruimer gezien zal er naar gestreefd worden de keuzemogelijkheid tussen huurwoningen en woningen in eigendom te vrijwaren of te verbeteren. In deze gedachtengang zal de verbetering van de bouwmogelijkheden van de middelgrote inkomens eveneens nagestreefd worden. Het te voeren grondbeleid zou o.m. hiertoe moeten bijdragen.

- d. Bij de bouw van volkswoningen zal bijzondere aandacht worden besteed aan de noden van bijzondere bevolkingsgroepen (mindervaliden, bejaarden, gastarbeiders), teneinde zo lang mogelijk een zelfstandig en/of sociaal geïntegreerd leven voor hen mogelijk te maken. Zoals reeds in Titel I werd aangeduid, zal in het Plan zelf nader worden ingegaan op het wezenlijk recht op een volkswoning van personen met bescheiden inkomen en o.m. op de mogelijkheid daartoe financiële maatregelen te treffen.
- e. In kwantitatieve termen wordt geopteerd voor de bouw, over de ganse planperiode, van 11.500 volkswoningen en van 22.000 woningen door het particulier initiatief.

### III. Stedebouw en ruimtelijke ordening

De krachtlijnen van het beleid inzake ruimtelijke ordening, in de zin van de ontwikkeling van een hiërarchische kernenstructuur, werden reeds hierboven aangegeven. Thans zal nader worden ingegaan op de menselijke aspecten van dit beleid (milieu- en ecologische aspecten).

Te dien aanzien zal een aanvang worden gemaakt met een gecoördineerd beleid tot stadskernvernieuwing. Verder zal het accent gelegd worden op voldoende verzorgingsvoorzieningen, met name in het sociaal-culturele vlak binnen de gehiërarchiseerde kernen; deze optie geldt voor het randgebied van Vlaams Brabant dat grenst aan Brussel-Hoofdstad. Tenslotte wordt in herinnering gebracht dat de landbouwgebieden zullen worden beschermd.

Het ecologisch aspect van de ruimtelijke ordening geeft aanleiding tot de optie voor een groenstrategie en een vrijwarende planning van de open en vrije ruimten.

De groenstrategie slaat hoofdzakelijk op de groeipolen en de gehiërarchiseerde kernen en hun onmiddellijke omgeving :

- goede verdeling van de groene ruimten ;
- bescherming van kleinere particuliere parken, die progressief toegankelijk zullen gemaakt worden voor het publiek ;
- aanleg van voldoende sport- en recreatieve infrastructuur (vooral kinderspeelpleinen) ;
- bij de stadshernieuwing moet elk bestemmingsplan begeleid zijn door een groen plan ;
- de visuele begroening strekt zich eveneens uit tot industrie- en ambachtelijke terreinen.

Wegens hun belang als rustpunt voor de mens zal buiten de gehiërarchiseerde kernen nagegaan worden of aan de open en vrije ruimten geen specifieke erkenning kan worden toegekend in de gewestplannen.

Bovendien zullen bij de definitieve uitwerking van het Plan de te beschermen landelijke gebieden van grote omvang, cultuurlandschappen (middelgrote omvang) en de homogene visueel gaaf gebleven open gebieden van kleinere omvang aangeduid worden. Voor deze hiërarchisch ingedeelde vrije ruimten zullen dan per categorie aangepaste beschermingsmaatregelen worden opgenomen.

#### IV. Leefmilieu

Op het gebied van het leefmilieu werd de prioriteit voor de waterzuivering reeds in Titel I als optie opgenomen. In Vlaams-Brabant zal bovendien bijzondere aandacht worden gewijd aan het probleem van de afvalstoffen en de luchtbezuivering. Ten slotte zal het nodige worden gedaan voor de veralgemening van de waterbedeling en de aanpassing van de capaciteit aan de voorkomende ontwikkelingen, terwijl het probleem van de rationalisatie van de distributie niet uit het oog verloren zal worden.

## V. Verzorgingsvoorzieningen

De beleidslijnen die in Titel I werden uiteengezet t.a.v. de overheidsinvesteringen die met deze voorzieningen gepaard gaan hebben feitelijk een interregionale dimensie. In onderhavige afdeling wordt dan ook hoofdzakelijk aandacht gewijd aan de oriëntering van de fysische inplanting, uiteraard rekening houdend met de bestaande behoeften.

### a. Culturele, sportieve, recreatieve en toeristische voorzieningen

In eenklank met het algemeen vooropgestelde principe van de soberheid zal in het beleid de nadruk worden gelegd op de toegankelijkheid voor een zo groot mogelijk deel van de bevolking van reeds bestaande infrastructuren (het cultuurhistorisch patrimonium, maar ook de culturele en sportieve accommodaties van scholen, kazernes e.d.).

Anderdeels zal ernaar gestreefd worden de leemten, die uit de beschikbare inventarisaties inzake culturele en sportieve infrastructuur blijken, aan te vullen. Hierbij zal voorrang gegeven worden aan de te ondersteunen groeipolen, aan de voorzieningen in de centra in de onmiddellijke nabijheid van Brussel-Hoofdstad en aan de probleemgebieden (hier slechts voorzieningen op lokaal niveau).

Daarentegen zal de recreatieve en toeristische infrastructuur niet zozeer naar de groeipolen worden geleid, doch naar de daartoe geschikte gebieden, met voorrang voor de probleemgebieden.

Een en ander zal uiteraard nader worden gepreciseerd in het Plan, waarbij ook met de stand van de initiatieven op het lokale vlak zal rekening gehouden worden.

### b. Kinderopvang

Ook hier bestaan nog belangrijke leemten, zowel in de groeipolen als erbuiten. In het Plan zelf zal een aanpak uitgewerkt worden die de voorzieningen zo dicht mogelijk bij de bevolking brengt en optimale dienstverlening waarborgt. Hierbij wordt erop gewezen dat een uitgesproken oriëntering op de groeipolen in dit domein minder aangewezen is. In ieder geval zal met de personeelsmogelijkheden rekening gehouden worden.

c. Derde leeftijd

Zoals boven reeds tot uiting kwam, wordt geopteerd voor een zo lang mogelijke integratie van de bejaarden in het normale sociale leven. Daartoe werd aan deze bevolkingscategorie reeds aandacht gewijd bij de opties betreffende de huisvesting. Het beleid zal er bovendien op gericht zijn aan deze tendens verdere steun te verlenen door de uitbouw van de gezinshulp of adequate thuis verzorging en het treffen van voorzieningen die tot doel hebben het isoleren te doorbreken.

Inzake collectieve infrastructuur (homes en flats) wordt niettemin nog gerekend met een tekort van ongeveer 1.500 bedden. De band met de hiërarchische kernenstructuur is hier minder duidelijk.

d. Minder-validen

Ook hier worden de inspanningen in de toekomst gecentreerd op een zo goed mogelijke integratie in het normale sociale leven. Vandaar dat grote aandacht zal verleend worden aan beschutte werkplaatsen, aanvullend aan een zo groot mogelijke inschakeling in bedrijven en diensten zelf.

De evolutie van de homes zowel voor volwassenen als voor jonge minder-validen en van de verzorgingsinstellingen kan hiervan echter niet losgedacht worden en behoudt verder een prioritaire behandeling. Voor deze verzorgingsinstellingen is de band met de hiërarchische kernenstructuur als minder strak aan te zien.

e. Preventieve geneeskunde

Alhoewel de heroriëntering van deze activiteit in het licht van de milieuproblematiek en de bescherming van de verbruiker ook hier aangegeven is, dient toch te worden onderstreept dat met name de activiteiten van het M.V.B. verder zullen ondersteund worden. Het belang van de gastarbeiders in het bevolkingsbestand is hiervoor een voldoende aanleiding.

f. Curatieve geneeskunde

Inzake de curatieve geneeskunde zal in het Plan zelf een investeringsprogramma worden opgenomen dat uitgaat van de volgende doelstellingen :

- a) modernisering van de bestaande instellingen voor acute ziekten in het arrondissement Leuven (deze vernieuwing kan gepaard gaan met een heroriëntering);
- b) vernemen van een aantal concrete noden inzake acute ziekten en dringende medische hulpverlening, met name kraamrichtingen, pediatrie en dringende medische hulpverlening in het noordoosten van Vlaams Brabant en in de streek van Halle;
- c) streven naar een hiërarchisch net van complementaire instellingen,
- d) grote inspanning voor chronische ziekten en geriatrie;
- e) aanpassing van de psychiatrische instellingen aan de evolutie van de psychiatrische behandeling (o.m. dagverzorging).

Daarbij zal met de uitzichten op het stuk van medisch en paramedisch personeel worden rekening gehouden.

x

x

x

### Besluit

Het is duidelijk dat de ganse sociaal-economische planning in functie staat van de bevolking, die als zodanig eveneens in de doelstellingen en opties kan en dient te worden betrokken.

Het is echter eveneens waar dat het demografische domein, in onze sociaal-culturele context, zich het minst leent voor directe inwerking.

In deze gedachtengang wordt bij wijze van conclusie gesteld dat verwacht wordt dat de genomen opties zullen bijdragen tot een beïnvloeding van het bevolkingsverloop in Vlaams Brabant in de zin van een afremming van de uitwijking uit de gebieden met negatieve migratiesaldi (probleemgebieden) en een oriëntering van de aangroei op de bestaande centra (groeipolen en hiërarchische kernenstructuur). Duidelijkheidshalve wordt hieraan toegevoegd dat hierbij rekening wordt gehouden met de weerslag op Vlaams Brabant van de optie tot afremming van de emigratie die voor Brussel-Hoofdstad werd genomen.

De enge samenhang tussen voorzieningen en bevolking dient trouwens eveneens te gelden voor de buitenlandse immigranten, deze immigratie dient te worden afgeremd indien de gastarbeiders niet onder betere menselijke voorwaarden kunnen worden opgevangen.